

AFSNIT 2

Akkord og melodi i højre hånd

Når man spiller med akkord og melodi i højre hånd, er der nogle generelle regler:

Melodistemmen skal ligge øverst: Den skal spilles lidt kraftigere end de underliggende toner.

Man skal vælge en fingersætning, så melodistemmen spilles sammenhængende / legato.

Akkorder på de betonedede taktslag: Som hovedregel spilles akkorden på 1 og 3 slagene i firedelede taktarter og på 1 i tredelte taktarter, samt på andre taktslag hvis der er akkordskift.

Hvor melodistemmen bevæger sig i større spring / intervaller, vil man udelade en/flere akkordtoner. Se Twinkle, twinkle, little star, takt 1.

De første melodier har jeg lavet i to versioner, - en helt udskrevet og derefter en, kun med melodi og becifring/basstemme. I den sidste skal du selv tilføje akkorden i højre hånd.

Du kan bruge den udskrevne version som "facitliste", hvis du har nogle spørgsmål.

Et stykke henne i bogen er der ikke mere nogen "facitliste", så prøv fra starten selv at tackle problemerne.

Twinkle, twinkle, little star

F Bb F C7 F C7 F FINE

F C7 F C7 F C7 F C7

F Bb F C7 F C7 F FINE

D.C. al FINE

F C7 F C7 F C7 F C7

D.C. al FINE

Nedenstående taktangivelser refererer til "Michael row the boat", men de regler der beskrives, gælder for de fleste melodier.

Akkordfremmede meloditoner:

I de fleste melodier vil der være nogle steder, hvor meloditonen på 1 eller 3 slager ikke hører hjemme i akkorden.

Man skal så **udelade den akkordtone som ligger under den akkordfremmede meloditone**. Se takt 5, 3. slaget. Tonen Bb hører ikke hjemme i en F akkord og jeg udelader tonen A. (Og C fordi den ikke klinger godt her).

I takt 6 hører G heller ikke til en Bb akkord, jeg udelader så tonen F

Meloditonen som del af akkorden:

Hvis meloditonen, på slaget efter en akkord, er en af akkordtonerne, kan man udelade denne tone i akkorden, se takt 2 og 4. I takterne 1 og 5 kunne tonen A også udelades på 1. slaget.

Udeladelse af grundtonen i højre hånd ved septimakkorder:

Når grundtonen i en septimakkord ligger i bassen, kan den ofte udelades i højre hånd.

I takterne 2 og 7, har jeg udeladt grundtonen i højre hånd, - både fordi det er vanskeligt at spille alle akkordens 4 toner, men mest fordi det klinger smukkere på denne måde.

Michael row the boat ashore

The musical score for "Michael row the boat ashore" is presented in four systems. Each system contains a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has one flat (Bb), and the time signature is 4/4. Chord symbols are indicated above the treble staff: F, F7, Bb, F, Bb, F, C7, F, F, F7, Bb, F, Bb, F, C7, F. The melody is primarily in the treble staff, and the bass line is in the bass staff.

I denne melodi har jeg lavet en basstemme som bruger andet end grundtonen. Og det betyder så noget for højre hånd.

Fordobling af bastonen: (At fordoble, betyder at spille den samme tone, to steder på klaveret). Som hovedregel lyder det bedst hvis man kun fordobler grundtonen. Hvis tert, kvint eller septim ligger i bassen, skal den tone ikke spilles i højre hånd. Ofte kan man endda undlade grundtonen i højre, hvis den ligger i bassen.

Nu er det ikke meningen at du skal bruge timer på at arrangere denne melodi. Gør det så godt du kan, og tænk på disse regler i alle nye melodier. Så får du efterhånden rutine i at gøre det rigtigt.

I B. stykket, takt 2, (D7/f#) har jeg udeladt f# i højre, fordi den er i bassen, og i sidste A.stk., takt 2, (Gm/Bb) er tonen Bb i bassen og derfor ikke i højre hånd.

Som du måske før har bemærket, skriver jeg f.eks. C7 hvor du slet ikke skal spille septimen. Grunden er, at septimen ligger i melodistemmen, og så er det en septimakkord. (F.eks. C7 i 2.takt, og D7 i 1. takt i B.stk.)

På klaveret er det i nævnte tilfælde, ikke nødvendigt at skrive 7, men skal man bruge akkorderne til f.eks. et guitarakkompagnement, vil det lyde bedst som septimakkord.

Gubben Noah

(Lille Lise)

F Dm Gm C7 F C7 F F D7/f# Gm Gm/f

C7/e C7 F F Dm Gm/Bb C7 F C7 F

F Dm Gm C7 F C7 F F D7/f# Gm Gm/f

C7/e C7 F F Dm Gm/Bb C7 F C7 F

Denne melodi er lidt mere rytmisk end de andre melodier. Akkorderne skal så være lidt “federe” (flere toner i akkorden), og jeg har derfor fordoblet de fleste grundtoner.

Bastoner mærket “*” i denne og de næste melodier, er gennemgangsbastoner.

Kumbaya my Lord

Spiritual

The musical score for "Kumbaya my Lord" is written in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of four systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass staff. Chords are indicated above the treble staff. Asterisks (*) are placed under certain bass notes to indicate passing tones.

System 1: Chords: D, D/f#, G, D/f#, D, D/f#, G, A. Asterisks are under the bass notes of the 4th and 8th measures.

System 2: Chords: D, D/f#, G, D/f#, Em7, D, D/a, A7, D. Asterisks are under the bass notes of the 5th and 9th measures.

System 3: Chords: D, D/f#, G, D/f#, D, D/f#, G, A. Asterisks are under the bass notes of the 4th and 8th measures.

System 4: Chords: D, D/f#, G, D/f#, Em7, D, D/a, A7, D. Asterisks are under the bass notes of the 5th and 9th measures.

Melodien på næste side bruger masser af gennemgangsbastoner. (Mærket “*”)

Hvis gennemgangsbastonen hører hjemme i akkorden (f.eks. er septimen) kan den spilles på et betonet taktslag. Se takterne 10 og 13

Bemærk takterne 3 og 7, på 3. slaget. Der er ingen terts med, men den kommer på 4. slaget som meloditone.

Decimbas i takt 8: Tertsen H og kvinten D, ligger i decimafstand og går trinvis nedad.

I takt 12, en brudt akkord, som også kan spilles andre steder i melodien.

Melodien slutter med en mediantakkord, som jeg omtalte i bog 1.

Se min kjole

Tysk melodi

G Em Am/c D D7 G G Em Am/c

D D7 G/h /a G G E7/g# Am Am7/g D7/f# D7

G Em Em7/d Am/c D D7 Eb7 G6

G Em Am/c D D7 G G Em Am/c

D D7 G/h /a G G E7/g# Am Am7/g D7/f# D7

G Em Em7/d Am/c D D7 Eb7 G6

Denne melodi er den sidste hvor jeg udskriver noder i venstre hånd i “arbejdsudgaven”. Målet med denne skole er at man selv, ud fra en melodi med becifring, selv kan lave et rimeligt arrangement. Derfor er der i resten af bogens melodier, kun becifringen m. bastoneangivelse. Kun hvor bassen er speciel, vil jeg udskrive noder. Dette gælder dog foreløbig kun “arbejdsudgaven”.

Generelt:

De toner i højre hånd som ligger ret dybt, kan man i stedet spille i venstre. (A7 i sidste takt)

Lille sky gik morgentur

Musik: Knud Vad Thomser

D A/e D/f# D D/f# G G/h G G D/f#

Hm F#m/a G D/f# Hm Em7 A A7/c# D

D A/e D/f# D D/f# G G/h G G D/f#

Hm F#m/a G D/f# Hm Em7 A A7/c# D

Du behøver ikke spille akkorderne i parentes.

De fremkommer, når man lader bassen gå parallelt med en trinvis melodistump.

Jeg har skrevet dem, for at vise hvordan man selv kan tilføje akkorder, hvor melodien går trinvis.

Jeg ved hvor der findes en have...

Folkemelodi

C C/e F C/e C G7/h

C C/e (G7/d) C G F F/a G7/h C F (C/e (G7/d) C G/d)

C F/a (G Hø/f) C/e (G7/d) C Dm/f G7 C

C C/e F C/e C G7/h

C C/e C G F F/a G7/h C F

C F/a F C/e C Dm/f G7 C

Lav gennemgangstoner i bassen som jeg omtalte side 16. Her er masser af tertsafstande i mellem akkordernes bastoner. Man kan også lave gennemgangstoner hvor bastonerne ligger i stor sekund afstand.. (Gm/Bb til C7 i sidste takt)

Poul sine høns

Folkemelodi

F F/a Bb F/a C7/g F C C7/Bb F/a F

F Dm Gm C7 C7/e F Dm Gm/Bb G/h C C7/e

F F7/eb Bb/d C7/e F D/f# Gm C7 F Dm Gm/Bb C7 F

F F/a Bb F/a C7/g F C C7/Bb F/a F

F Dm Gm C7 C7/e F Dm Gm/Bb G/h C C7/e

F F7/eb Bb/d C7/e F D/f# Gm C7 F Dm Gm/Bb C7 F

Da du nu har fået noget rutine i de ting der er gennemgået, vil de fleste af bogens resterende melodier kun indeholde melodistemme og becifring med bastoneangivelse.

Der vil dog være nogle steder hvor jeg skriver noget helt ud for at hjælpe, eller for at det skal lyde lidt bedre.

Bastonernes placering i forhold til melodistemmen.

En grundlæggende regel er at spille venstre hånd så tæt som muligt på højre, for at bassen ikke skal klinge for mørkt i forhold til melodien.

I melodier med trinvis nedadgående bas, kan det nogle gange betyde, at man starter en frase med en enkelt tone i hver hånd eller måske endda spiller den samme tone i begge hænder.

Det kunne man godt gøre i starten af A.stykket i "Bacchi".

Bacchi

Ordenskapitlet nr. 17

C.M. Bellman

Chords: C G/h Am D7 Gsus G F

6 Chords: C/e Dm Dm7/c G7/h G7 C F G7 C

11 Chords: C E7/h Am C7/g C7 C7/e F

16 Chords: C/e Dm Dm7/c G7/h G7 C F G7 C

Akkordskift på pauser i melodien:

Indtil nu har der hele tiden været en meloditone du kunne "hæfte" akkorden op på.

I takt 4 er det ikke tilfældet, - der er pause i melodien men man skal kunne høre, - både i højre og venstre hånd - at der er akkordskift.

Den løsning jeg har valgt, kan man næsten altid bruge:

Hvis akkordens grundtone ligger i venstre, spilles tert og septim i højre hånd.

Det er vigtigt at disse udfyldningstoner ligger under meloditonen, for at man kan høre forskel på udfyldning og melodi.

Hvis den udvidede becifring i 3. og 4. linie er for svær, så vent til senere med at spille den.

I næstsidste takt ville jeg meget gerne have en lidt spændende akkord, og jeg måtte så lave melodien lidt om for at få det til at passe. Sammenlign slutningerne.

Jeg har en lille sløjfe

Musik: Niels Weyde Andersen

C Em F G7 C A7

Dm G7 G7/h C Am Dm/f G7 C

C Em F Hø Em7 A7b9

Dm7 G Am7 F#ø Dm7/f G7(11) Cm/eb C

I takt 8 har vi samme problem som i forrige melodi. I denne melodi er der ikke pause på meloditonen, men akkordskift 2 gange på meloditonen F. Det er løst på samme måde som når der er pause, dvs. tert og septim i højre hånd, og grundtonen i venstre.

Hundred' mus med haler på

Musik: Chr. Hartmann

Chord symbols for the first system: Eb, Bb/d, Cm, Bb/d, Eb, Fm, F/a

Chord symbols for the second system: Bb, F7/c, Bb/d, Eb, Bb/d, Eb, Bb7/f, Eb/g

Chord symbols for the third system: Ab, Eb/g, Bb7/f, Eb, /g, Fm7/ab, Bb7, Eb

C11 akkorden skal spilles som vist i optakten. Læs evt. side 68 om akkorden.
Skråstregerne i takt 4 og 12, markerer at den forudgående akkord skal gentages, og C11 ligger hver gang på 4 slaget som en optakt.

Punkteret basstemme:

I mange rytmiske sange og alm. brugsmusik, kan man spille basstemmen punkteret for at skabe lidt mere bevægelse. Ved vejtrækningssteder, må bassen godt falde til hvile på en halvnode. Vist i 1. og 2. takt.

Bemærk hvordan jeg har løst problemet med Am akkorden uden meloditone i 2. og 6. takt.

Fjäriln Vingad

(Nu er jord og himmel stille)

Svensk folkemelodi

C11 F C/e Dm Am Gm C7 F / / C11

F C/e Dm Am/c Gm/Bb C7 F

F D7/f# Gm Gm7/f C7/e C7 Bb/f F / C11

F C/e Dm Am/c Gm/Bb G/h C7 F/a F

Lav gennemgangstøner i bassen og spil basstemmen punkteret.
Udfyld akkorderne på 3 slaget i takterne 1, 3, 4, 5 og 6

My Lord, what a morning

Spiritual

G D7/f# Em Hm Em Am D7

G H7/f# Em C G/d D7 G

G D7/f# Em G/d C G/h Am G D D7

G F#o Em C G/d D7 G

Melodien herunder er lidt for "klassisk" og pæn til punkteret basstemme.

Det jeg har skrevet i parentes i takt 3, er det som akkorderne i realiteten hedder, men oftest vil man ikke skrive det. Det er for besværligt og forvirrende. Se selv: Csus C C9 C

Bemærk figuren i takt 4, - den er god at slutte en frase eller melodien af med.

Når man analyserer figuren, kan man se at det blot er en IV trinsakkord (Bb), der bliver brugt til at fylde ud mellem de to I. trinsakkorder.

Spurven sidder stum bag kvist

Chord symbols for the first system (measures 1-4): F, C7, F, F/a Bb G/h, C (sus) C7(C9), F Bb/f F

Chord symbols for the second system (measures 5-8): 5 Dm, C, F, F/a Bb G/h, C, C7, F/a, F

Chord symbols for the third system (measures 9-12): 9 F/a, F, F/a, F, Bb, C7, F, D/f#

Chord symbols for the fourth system (measures 13-16): 13 Gm7, C7, F, Dm, Gm7/Bb, C7, F, Bb/f F

Bemærk at melodien er noteret i 2/2 dvs. med 2 pulsslag (halvnoder) i hver takt.

I næstsidste og sidste takt har jeg lavet forpremiere på det vi snart skal arbejde med, - nemlig at fordele akkordens toner mellem begge hænder.

I samme takt kunne A og A7 også noteres: A (afstand) 7, hvor A og 7 ligger på hvert sit taktslag.

Salme Hulde engel

D D/f# Em A7 D D7/c G/h D/a G D/f#

6 E7 E7/g# A D F#m Hm E7/g# A A7/g

11 D/f# G D/a G/h Em/g A A7 D

Lav gennemgangstoner i bassen. Udfyld akkorden på 3 slaget i takt 12
Lav en afslutning i takt 8.

Bastonen C i takt 10, er en ny slags bastone. Det er en form for ledetone, som fører
halvtonemæssigt ned til grundtonen i næste akkord.
Denne slags bastoner bruges kun, når to akkorders grundtone ligger i kvintafstand (ned).

Bemærk den lidt "klassiske" måde jeg noterer Asus på i 4. takt.
Analysér sidste takt og brug figuren i andre melodier.

2. version af melodien, er becifret med jazzakkordforbindelser. (Nævnt side 42 og 44).
Analyser akkorderne når du er nået til side 44.

Jeg ved en lærkerede

folkemelodi

D A7/c# D H7/d# Em D Asus A7

D A7/c# Hm G D/a A7 D

D Em7 F#m7 H7 Em C Am H7 Em A7

D C#m7 F#7 Hm G D/a A7 D

Lav gennemgangsbastoner, - udfyld akkorden på 4 slaget i takt 9, - lav en afslutning i takt 5.

I takt 4 er vist bastonen jeg omtalte på side 28

Analysér Dm i sidste takt og brug figuren i andre melodier.

Akkordbrydning i højre hånd:

I melodier med meget langsom puls (som denne), kan man godt føle at det går lidt i stå. Man kan så bryde akkordens toner i højre hånd, som vist i takt 2, 3 og 6, for at få noget fremdrift.

I takt 2, starter jeg brydningen på den tone der ligger dybest i akkorden, og i de andre takter starter jeg en gang længere nede. Brydningerne er vist som 1/16 og 1/8 dele.

Hvis du opfatter bastonen der ligger på det nærmeste taktslag (3 eller 4 slaget) som starten på brydningen, er det nok lettere at "høre" hvordan det skal lyde.

Solen står i ruten

Norsk vise

Harald Sverdrup/Alf Cranner

F C A7 A7/c# Dm /c Bb C7 Fmaj

4 Em7 A7 Dm A7 Dm F Eø

7 A7 A7/c# Dm Bb C7 Fmaj Eø Asus A7 Dm A7 Dm

Lav gennemgangsbastoner - lav punkteret basstemme - lav en afslutning i takt 4 og 16.

Denne melodi er også meget langsom, - lav derfor akkordbrydninger i højre hånd, som omtalt side 29, hvor der er brug for det.

I takt 12 er vist hvordan man kan få lidt "dramatik" og bevægelse i bassen, ved at vippe mellem en høj og lav (eller omvendt) bastone.

Nocturne

Evert Taube

The musical score for "Nocturne" is presented in four systems, each with a treble and bass clef staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The chords and melodic lines are as follows:

- System 1 (Measures 1-4):** Chords: D, Em7/d, /, D, F#7, Hm, E7/g#, A7, D. The melody consists of quarter notes in the treble clef.
- System 2 (Measures 5-8):** Chords: D, Em7/d, /, D, F#7, Hm, E7/g#, A7, D. The melody continues with quarter notes, and the bass line shows a rhythmic pattern of eighth notes.
- System 3 (Measures 9-12):** Chords: D, E7/d, Gm/d, D, F#m7, Hm7, Em7, A, A+. The melody features quarter notes, and the bass line has a more active eighth-note pattern.
- System 4 (Measures 13-16):** Chords: D, Em/d, /, D, C#o, Hm, G#o, A7, D. The melody concludes with quarter notes, and the bass line features a prominent eighth-note bass line.

Takt 12 kan også spilles med denne flotte basgang. Jeg har ændret D# til D, for at få akkorderne til at passe.

This musical score shows an alternative bass line for measure 12. The chords are Em, D/f#, Em/g, E7/g#, A, and A+. The bass line consists of eighth notes, providing a different rhythmic feel for that measure.

Opsummering af afsnittets tekst

HØJRE HÅND:

Melodistemmen skal ligge øverst: Den skal spilles lidt kraftigere end de underliggende toner.

Man skal vælge en fingersætning, så melodistemmen spilles sammenhængende / legato.

Akkorder på de betonedede taktslag: Som hovedregel spilles akkorden på 1 og 3 slagene i firedelte taktarter og på 1 i tredelte taktarter, samt på andre taktslag hvis der er akkordskift.

Hvor melodistemmen bevæger sig i større spring / intervaller, vil man udelade en/flere akkordtoner.

Akkordfremmede meloditoner:

Man skal **udelade den akkordtone som ligger under den akkordfremmede meloditone.**

Meloditonen som del af akkorden: Hvis meloditonen, på slaget efter en akkord, er en af akkordtonerne, kan man udelade denne tone i akkorden.

Udeladelse af grundtonen i højre hånd ved septimakkorder: Når grundtonen i en septimakkord ligger i bassen, kan den ofte udelades i højre hånd.

Fordobling af bastonen: Som hovedregel lyder det bedst hvis man kun fordobler grundtonen. Hvis tert, kvint eller septim ligger i bassen, skal den tone ikke spilles i højre hånd. Ofte kan man endda undlade grundtonen i højre, hvis den ligger i bassen.

Akkordskift på pauser i melodien: Hvis akkordens grundtone ligger i venstre, spilles tert og septim i højre hånd **under melodistemmen.**

Dybe toner i højre hånd kan i stedet spilles i venstre.

Rytmiske melodier: Akkorderne skal så være lidt "federe" (flere toner i akkorden), man fordobler gerne grundtoner og evt. andre.

Akkordbrydning i højre hånd:

I melodier med meget langsom puls, kan man bryde akkordens toner i højre hånd.

Brydningen kan startes fra den tone der ligger dybest i akkorden, eller en omvendning længere nede.

VENSTRE HÅND:

Gennemgangstone i bassen bruges for at forbinde 2 bastoner der ligger i tertsafstand, og spilles på ubetonet taktslag. Hvis gennemgangsbastonen hører hjemme i akkorden (f.eks. er septimen) kan den spilles på et betonet taktslag.

Ledende bastone: Bastone som leder halvtonemæssigt ned eller op til grundtonen i næste akkord. Bruges når 2 akkorders grundtoner ligger i kvintafstand. (Kvint ned).

Bastonernes placering i forhold til melodistemmen: Spil venstre hånd så tæt som muligt på højre, for at bassen ikke skal klinge for mørkt i forhold til melodien.

I melodier med trinvis nedadgående bas, kan det nogle gange betyde, at man starter en frase med en enkelt tone i hver hånd eller måske endda spiller den samme tone i begge hænder.

Punkteret basstemme: I mange rytmiske sange og alm. brugsmusik, kan man punktere tonerne i venstre hånd, for at skabe lidt mere bevægelse. Ved vejrtrækningssteder, må bassen godt falde til hvile på en halvnode.